

цивільно-правової охорони особистого життя особисті немайнові права, оскільки через об'ємність та різне розуміння людей у цій сфері їхнього життя неможливо перерахувати їх усіх. Крім того, слід мати на увазі, що перелік особистих немайнових прав, встановлений законом, не є вичерпним (ч. 3 ст. 270 Цивільного кодексу України), тому можливе розширення інституту особистого життя за рахунок інших особистих немайнових прав, які ще не визнані законодавцем.

Цивільні права, які є частиною інституту охорони особистого життя, а також будь-які інші суб'єктивні цивільні права, не можуть бути усунені від обмежень та порушень, які можливі у формі різних вторгнень у особисте життя. У виняткових випадках суспільство допускає зовнішнє втручання в особисте життя проти волі особи, але незаконне втручання в приватне життя засуджується і карається законними заходами.

Таким чином, інститут цивільного права також повинен включати правила, що встановлюють заходи щодо обмеження та захисту вищезазначених прав.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що положення чинного Цивільного кодексу України відіграють особливу роль у правовому захисті особистого життя, оскільки він декларує принцип неприпустимості свавільного втручання у особисте життя та закріплює особисті невід'ємні права на захист.

Література

1. Цивільний кодекс Української РСР. Втратив чинність 01.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-06#Text>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Редакція від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

УДК 347.9(043.2)

Землянкіна М.П., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Падун Р.В., к.ю.н.

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Перша асоціація при згадуванні ХХІ століття – це диджиталізація світу. І звісно нашу державу це не обійшло. Саме розвиток інформаційних технологій являє собою важливий елемент глибоких трансформацій у державному секторі, зокрема у законодавстві. Тому нещодавно у процесуальних кодексах України, а саме у Господарському процесуальному кодексі, у Кодексі адміністративного судочинства

України та Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України), з'явилося нове поняття, що вимагає особливої уваги і це електронні докази. Але, при позитивних нормативних зрушеннях, електронні докази у цивільному процесі так достатньо й не врегульовані. Одним, з найголовніших та специфічних питань, що потребує ретельного дослідження є стадія подання електронних доказів. Нечітке законодавче врегулювання може привести до неоднозначної судової практики, а також до ускладнень цивільного судочинства. Тому це обумовлює необхідність наукових досліджень.

Ще донедавна в Україні щодо питання електронних доказів були відсутні комплексні наукові дослідження. Однак останнім часом все більш вчених присвячують свої наукові роботи дослідженню та вивченню теми електронних доказів. Серед останніх розробок окремо слід відзначити науковий здобуток вітчизняних учених: О.І. Антонюка, І.І. Демчишина, А.П. Вершиніна, А.Ю. Каламайка, Ю.С. Павлова, В.С. Петренка, С.Я. Фурси, Д.М. Цехана та інших. Попри те, що саме наше століття визначається століттям технологій, таке поняття, як електронний доказ, з'явилося ще в 70-х роках ХХ ст. і саме з появою так званих машинних документів. У світовій практиці існує термін «data message», що відповідно до статті 2 Типового закону «Про електронну торгівлю» від 1997 року, рекомендованого Генеральною Асамблеєю ООН, визначається як інформація, що підготовлена, відправлена, отримана або збережена за допомогою електронних, оптичних або аналогічних засобів, включаючи електронний обмін даними, електронну пошту, телеграф, телекс або факс [1].

У національному законодавстві також регулюється питання електронних доказів, які до речі тепер визнані самостійним засобом доказування і не є письмовими чи речовими доказами. Зокрема у ч. 1 ст. 100 ЦПК України вказано, що електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо) вебсайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі [2]. З цього визначення ми можемо впевнено сказати, що законодавець дав ґрунтовну та широку дефініцію, яка має доволі великий перелік видів електронних доказів.

Із вищесказаного треба зазначити, що є позитивні моменти законодавчого врегулювання електронних доказів і вони, у своїй більшості, теоретичні. Однак наразі існує низка недосконало врегульованих практичних питань використання таких видів доказів учасниками цивільного судочинства, зокрема до таких питань необхідно

віднести процедуру подання електронних доказів.

Згідно ч. 2 ст. 100 ЦПК України електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис». Законом може бути передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу [2]. Схожа норма зазначена у ст. 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», а саме у ч. 5 та ч. 6, де вказано, що електронна копія електронного документа засвідчується у порядку, встановленому законом; копією документа на папері для електронного документа є візуальне подання електронного документа на папері, яке засвідчене в порядку, встановленому законодавством [3]. І начебто все зрозуміло, однак, повернувшись до ст. 6 цього ж Закону, де у ч. 1 вказано, що для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис, що означає те, що наявність підпису не є обов'язковим – одразу виникає колізія. Тобто при буквальному тлумаченню норм Закону, приходимо до висновку, що електронні документи, які не посвідчені електронним цифровим підписом, можуть вважатись електронними документами, однак не будуть вважатись оригіналами таких документів в розумінні даного Закону, що є звісно суперечливим.

Тому, при аналізі чинного законодавства України, необхідно зазначити, що порядок засвідчення як електронної копії електронного доказу, так і його паперової копії, законом не врегульований. Також зовсім не порушується питання розмежування понять «оригінал» та «копія». У суду абсолютно законно можуть виникнути питання щодо необхідності доведення, чи є поданий електронний доказ оригіналом чи електронною копією. Причому треба зазначити, що технічної можливості в судді вирішувати це питання без проведення експертизи нема. І звісно виникає питання щодо посвідчення електронних документів електронним цифровим підписом. Так, при посвідченні текстового документа підписом, багато питань не виникає, тому що це доволі звична та зрозуміла справа для багатьох українців. Однак, як засвідчувати підписом ті ж відео- й аудіо- записи? Це є настільки важкою процедурою, що навіть більшість професіоналів-програмістів не володіють такими навичками.

Тому, на нашу думку, для вирішення колізії та задля спрощення процедури подання електронних доказів, слід ввести поправки до процесуального законодавства, зокрема до ЦПК України, а також до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», які будуть врегульовувати питання подання електронних доказів, зокрема вирішувати питання щодо електронного підпису. І основною законодавчою зміною, на нашу думку, повинна бути норма, яка

буде регламентувати необов'язковість такого реквізиту як електронний підпис для електронних документів з метою можливості їх застосовування в судовому процесі в якості допустимих та належних доказів. Однак, це може призвести до інших проблем, таких як незрозумілість чи є доказ правдивим.

Павлова Ю.С. зазначає, що зміст електронних документів повинен посвідчуватись незалежним учасником цивільно-правових відносин, який наділений спеціальною компетенцією забезпечувати достовірність юридичних фактів. З огляду на відсутність особистої зацікавленості у нотаріуса та наявності спеціальної компетенції у суду було б достатньо підстав вважати такий доказ допустимим і використовувати його під час розгляду справ. Наприклад, надання до суду роздруківки сторінки з Інтернет-сайту, на якому розповсюджено недостовірну інформацію, є недопустимим доказом, адже суд не має прямої процесуальної можливості оглянути відповідну сторінку в Інтернеті та перевірити правдивість наданої інформації. Водночас залучення нотаріуса дозволило б зафіксувати зміст Інтернет-сторінки та надати роздруківки з сайту юридичної сили, що дозволило б використати її рівноцінно з іншими доказами [4].

Вищесказане доказує, що буде доцільним ввести також зміни до Закону України «Про нотаріат», а саме, доповнити статтю 34 «Нотаріальні дії, що вчиняють нотаріуси». Необхідно, на нашу думку додати до нотаріальних дій засвідчення вірності електронних і паперових копій з електронних документів. Таким чином, нещодавно в Україні було введено такий вид самостійних доказів як електронні. Законодавець дає широке визначення, а саме що електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо) вебсайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Однак що стосується практичного застосування електронних доказів у цивільному судочинстві, то тут виникає купа проблем та питань, зокрема на стадії подання доказів. Тому, задля вирішення таких питань пропонується ввести законодавчі зміни до процесуальних кодексів, зокрема до ЦПК України, які будуть врегульовувати питання подання електронних доказів, зокрема вирішення питань щодо електронного підпису. І основною законодавчою зміною повинна бути норма, яка буде регламентувати необов'язковість такого реквізиту як електронний підпис для електронних документів з метою можливості їх застосовування в судовому процесі в якості допустимих та належних доказів. Однак, щоб не виникало питань щодо достовірності доказів, ми пропонуємо ввести також зміни до Закону

України «Про нотаріат», а саме, доповнити статтю 34 «Нотаріальні дії, що вчиняють нотаріуси». Ми хочемо додати до нотаріальних дій засвідчення вірності електронних і паперових копій з електронних документів. Саме зі всьома цими законодавчими змінами, на нашу думку, електронні докази у цивільному процесі не будь одним великим питанням, а будуть використовуватись також вільно та доступно, як і інші докази.

Література

1. Процедура подання електронних доказів в цивільному процесі. Адвокатське бюро Волошин і партнери. URL: <http://www.lbvp.com.ua/>

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6399>

3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 07.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>

4. Павлова Ю.С. Особливості збирання і процесуального закріплення електронних доказів в цивільному судочинстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. С. 76-80.

УДК 347.625 (043.2)

Іванчук Г.М., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Суходольська А.А., к.ю.н.

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ

Зараз ми живемо у суспільстві, яке кожного дня розвиває свої наукові технології дедалі більше для вирішення проблеми безпліддя. Ця тема є актуальною у наш час, оскільки багато чинників впливають на здоров'я жінки, яка в подальшому хоче мати дитину. Одним із можливих рішень цієї проблеми є сурогатне материнство, коли жінка віддає дев'ять місяців свого життя, щоб подарувати щастя материнства іншій родині. Ця тема стала дуже популярною для обговорень, оскільки думка людей поділилась на дві частини: є ті, які підтримують це, та ті, які проти через певні етичні, моральні й релігійні переконання.

Давайте розглянемо це питання із точки зору законодавства України. На рівні закону сурогатне материнство регулюється виключно ст. 123 Сімейного кодексу України (далі – СК України), за якою: подружжя визнається батьками дитини, народженої дружиною після перенесення в її організм ембріона людини, зачатого її чоловіком та іншою жінкою в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій [1].